Пролетарыі ўсіх краін, еднайцеся!
Комуністычная партыя (большэвікоў) Беларусі

ПРАЧЫТАУ — ПЕРАДАЙ ДРУГОМУ.

Совецкая Беларусь

ОРГАН ЦК КП(б) БЕЛАРУСІ, СОУНАРКОМА І ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА БССР.

№ 51 (7492)
СЕРАДА 12 МАЯ 1943 г.

9 мая ў Маскве адбыўся Ўсеславянскі мітынг. Удзельнікі мітынга заклікалі ўсе славянскія народы да бязлітаснай барацьбы з нямецка-фашысцкімі нягоднікамі.

Смерць гітлераўскім захопнікам—заклятым ворагам славянскіх народаў!

ПА-БАЯВОМУ ВЫКАНАЕМ ЗАГАД ТАВАРЫША СТАЛІНА

Першамайскі загад Вярхоўнага Галоўнакамандуючага Маршала Совецкага Саюза таварыша Сталіна натхніў совецкі народ на новыя баявыя і працоўныя подвігі ў імя канчатковага разгрому нямецка-фашысцкіх акупантаў. Чырвоная Армія рыхтуецца да новых рашаючых бітваў з ворагам. Совецкія патрыёты на фабрыках, заводах, у калгасах напружваюць усе свае сілы, каб дапамагчы Чырвонай Арміі зламаць хрыбет фашысцкаму зверу.

Мудрыя словы сталінскага загада таксама пачуты мільёнамі совецкіх людзей, якія пакутуюць пад ботам нямецка - фашысцкіх акупантаў. Вогненныя словы вялікай сталінскай праўды гучаць прызыўным набатам. Яны ўмацоўваюць веру ў перамогу, надаюць новую сілу, каб не пасаваць, не ўнываць у час цяжкіх выпрабаванняў. У загадзе сказана:

«Вораг ужо зазнаў сілу сакрушальных udараў нашых войск. Блізіцца час, калі Чырвоная Армія разам з арміямі нашых саюзнікаў зломіць хрыбет фашысцкаму зверу».

Нягледзячы на крывавы фашысцкі тэрор, у акупіраванай Беларусі сталінскі загад стаў здабыткам самых шырокіх мас. З Баранавіч і Палесся, з Гомеля і Магілёва, з Брэста і Віцебска, з Мінска і Вілейкі—адусюль паведамляюць, з якім уздымам сустрэла насельніцтва першамайскі загад таварыша Сталіна. Загад надрукаваны ў многіх падпольных абласных, раённых і партызанскіх газетах, у лістоўках. Сіламі партыйнага, комсамольскага і партызанскага актыва праведзены тысячы сходаў, гутарак. Змест загада таварыша Сталіна перадаецца з вуснаў у вусны.

У многіх месцах адбыліся масавыя мітынгі. Рызыкуючы жыццём, совецкія патрыёты ў дзень 1 Мая вывешвалі чырвоныя сцягі, партрэты таварыша Сталіна, першамайскія Заклікі ЦК ВКП(б).

Крываваму фашысцкаму звяр'ю не ўдалося зламаць волю беларускага народа. Беларускі народ верыць, што надыйдзе дзень перамогі, надыйдзе дзень, калі гітлераўскія нягоднікі поўнасцю расплоцяцца за свае крывавыя злачынствы. У імя гэтага светлага дня ён змагаецца, не шкадуючы ні сіл, ні жыцця.

Першамайскі загад таварыша Сталіна нацэльвае і ўзнімае новыя тысячы і тысячы беларусаў у варожым тылу на крывавы бой, на свяшчэнную помсту. Таварыш Сталін загадаў партызанам і партызанкам:

«Нанасіць магутныя ўдары па варожых тылах, шляхах зносін, воінскіх складах, штабах і прадпрыемствах, разбураць лініі сувязі праціўніка. Уцягваць шырокія пласты совецкага насельніцтва ў захопленых ворагам раёнах у актыўную вызваленчую барацьбу, выратоўваючы тым самым совецкіх грамадзян ад угону ў нямецкае рабства і ад знішчэння гітлераўскімі звярамі. Помсціць бязлітасна нямецкім захопнікам за кроў і слёзы нашых жонак і дзяцей, мацярэй і бацькоў, братоў і сёстраў. Усімі сіламі дапамагаць Чырвонай Арміі ў яе барацьбе з подлымі гітлераўскімі прыгнятальнікамі».

Камандзір партызанскага атрада «За радзіму» з Мінскай вобласці, выказаў думку і жаданне дзесяткаў тысяч народных помснікаў:

— Партызаны нашага атрада просяць перадаць таварышу Сталіну, што кожны з партызан у дакладнасці выканае загад Вярхоўнага Галоўнакамандуючага, што ніхто з нас не шкадаваў і надалей не будзе шкадаваць сваіх сіл і ўласнага жыцця для барацьбы з нямецкімі акупантамі.

Матэрыялы, якія мы сёння друкуем з Гомельскай, Баранавіцкай, Мінскай, Палескай, Магілёўскай і Віцебскай абласцей, яскрава паказваюць, што ў слаўных беларускіх партызан словы не разыходзяцца са справай. Канкрэтнымі баявымі справамі адказваюць беларускія партызаны на загад любімага правадыра.

Чырвоная Армія рыхтуецца да новых рашаючых баёў з нямецка-фашысцкімі акупантамі. Слаўныя беларускія партызаны! Дапамагайце Чырвонай Арміі граміць ворага! Мацней удары па гітлераўскіх забойцах! Па-баявому выканаем першамайскі загад таварыша Сталіна!

Налёты нашай авіяцыі на чыгуначныя вузлы, станцыі і аэрадромы праціўніка

8 мая наша авіяцыя бамбардыравала вялікія чыгуначныя вузлы і станцыі—Бранск, Палтава, Кіраваград, Белгорад, Зміеўка, Пуціўль, Дарагабуж, Успенская і іншыя. Адначасова нашы самалёты бамбілі чыгуначныя эшалоны на ўчастках Мцэнск—Орол, Орол—Карачэў, Рыльск—Варажба, Новасакольнікі—Віцебск, Людзінава—Жыздра, Спас-Дземенск—Ельня. У выніку налётаў разбіта многа паравозаў, чыгуначных саставаў і аўтамашын з боепрыпасамі і ваеннымі грузамі, разбурана вялікая колькасць станцыйных пабудоў. У паветраных баях збіта 75 нямецкіх самалётаў. З баявога задання не вярнуўся 21 наш самалёт.

* * *

9 мая наша авіяцыя зрабіла вялікі налёт на чыгуначны вузел Бранск. Нашы самалёты бамбардыравалі таксама чыгуначныя эшалоны праціўніка на ўчастках Белгорад—Харкаў, Лазавая—Краматорская, Орол—Глазуноўка, Мцэнск—Орол, Невель—Полацк, Віцебск—Новасакольнікі. У выніку бамбардыроўкі разбіта многа паравозаў, чыгуначных эшалонаў і аўтамашын з войскамі і ваеннымі грузамі. На станцыі Бранск наглядаліся моцныя ўзрывы чыгуначных саставаў і складаў боепрыпасаў.

Адначасова наша авіяцыя падвергла паспяховай бамбардыроўцы рад аэрадромаў праціўніка.

Прывітальныя тэлеграмы тав. І. В. СТАЛІНА пану У. ЧЭРЧЫЛЮ і пану Ф. РУЗВЕЛЬТУ з прычыны перамогі англа-амерыканскіх войск у Паўночнай Афрыцы

Уноч на 8 мая Старшыня Соўнаркома СССР тав. І. В. Сталін паслаў Прэм'ер-Міністру Вялікабрытаніі пану У. Чэрчылю і Прэзідэнту ЗША пану Ф. Рузвельту наступныя прывітальныя тэлеграмы:

ПРЭМ'ЕР-МІНІСТРУ ЧЭРЧЫЛЮ

ЛОНДАН

Віншую Вас і доблесныя брытанскія і амерыканскія войскі з бліскучай перамогай, якая прывяла да вызвалення Бізерты і Туніса ад гітлераўскай тыраніі. Жадаю Вам далейшых поспехаў.

І. СТАЛІН.

ПРЭЗІДЭНТУ РУЗВЕЛЬТУ

ВАШЫНГТОН

Віншую Вас і доблесныя амерыканскія і брытанскія войскі з бліскучай перамогай, якая прывяла да вызвалення Бізерты і Туніса ад гітлераўскай тыраніі. Жадаю Вам далейшых поспехаў.

І. СТАЛІН.

ТРЭЦІ ЎСЕСЛАВЯНСКІ МІТЫНГ

9 мая ў Маскве адбыўся трэці Ўсеславянскі мітынг. У Калонным зале Дома саюзаў сабраліся камандзіры і байцы доблеснай Чырвонай Арміі і Ваенна-Марскога Флота, віднейшыя рускія вучоныя, пісьменнікі, грамадскія дзеячы, прадстаўнікі сыноў і дочак украінскага, беларускага народаў, афіцэры і салдаты Чэхаславацкай воінскай часці, якая змагаецца на совецка-германскім фронце, дэлегацыя польскіх патрыётаў, прадстаўнікі народаў Югаславіі.

З трыбуны трэцяга Ўсеславянскага мітынга прадстаўнікі рускага, украінскага, беларускага, польскага, чэшскага, славацкага, югаслаўскага, балгарскага народаў заявілі аб тым, што перад тварам рашаючых баёў за сваё вызваленне славянскі свет адзіны і маналітны, як ніколі. На сваёй роднай мове яны звярнуліся да сваіх народаў з агністым заклікам — усімі сіламі дапамагаць Чырвонай Арміі і арміям Аб'едпаных краін бязлітасна граміць нямецкіх захопнікаў, зрываць усе іх планы, іх «татальную мабілізацыю», з дня на дзень узмацняць удары па ворагу з тыла.

Адкрываючы мітынг, старшыня Ўсеславянскага камітэта генерал-лейтэнант Чырвонай Арміі Аляксандр Гундораў прапануе ўшанаваць устаннем памяць славян, якія загінулі ў барацьбе з нямецка-фашысцкімі акупантамі.

Усе ўстаюць. Гукі жалобнага марша аддаюцца ў сэрцах, як гарачы заклік да бязлітаснай помсты за смерць загінуўшых герояў, за пакуты замучаных славянскіх народаў.

З прамовамі, звернутымі да славянства ўсяго свету, выступілі рускі пісьменнік **Аляксандр Фадзееў,** Герой Совецкага Саюза камандзір партызанскага атрада, які дзейнічае на Ўкраіне, **Васіль Ярэмчук,** паэт і грамадскі дзеяч Беларусі **Якуб Колас,** югаслаўскі грамадскі дзеяч **Велімір Влаховіч,** камандзір Чэхаславацкай часці, дзеючай на совецка-германскім фронце, палкоўнік **Людвік Свабода,** старшыня Саюза польскіх патрыётаў, польская пісьменніца **Ванда Васілеўская,** украінская дзяўчына, якая ўцякла з нямецкай катаргі, **Матрона Лысенка,** балгарскі грамадскі дзеяч **Владзімір Томаў,** украінскі кінорэжысэр і пісьменнік **Аляксандр Даўжэнка,** камандуючы польскай нацыянальнай воінскай часцю імені Тадэуша Касцюшка, якая фарміруецца на тэрыторыі СССР, палкоўнік **Зігмунд Берлінг,** экзарх Украіны мітрапаліт Кіеўскі і Галіцкі **Нікалай,** славацкі партызан **Юзеф Туш,** Герой Совецкага Саюза камандзір партызанскіх злучэнняў на Беларусі **Васіль Казлоў,** Герой Совецкага Саюза генерал-маёр **Анатолій Дзьяканаў.**

З выключным натхненнем удзельнікі мітынга прымаюць зварот да ўсіх прыгнечаных славян Еўропы.

З захапленнем сустракаецца прапанова паслаць прывітанне Вярхоўнаму Галоўнакамандуючаму Маршалу Совецкага Саюза Іосіфу Вісарыёнавічу Сталіну. Усе ўстаюць. Доўга не змаўкае авацыя ў чэсць вялікага правадыра совецкага народа, геніяльнага палкаводца Чырвонай Арміі.

— Дарагі Іосіф Вісарыёнавіч!—гаворыцца ў прывітанні. —Мы, прадстаўнікі славянскіх народаў усяго свету, сабраўшыся напярэдадні рашаючых бітваў супроць гітлераўскай Германіі на мітынг у Маскве, сваё першае слова гарачага прывітання і захаплення шлём Вам, мудраму правадыру вялікай краіны Советаў, Вярхоўнаму Галоўнакамандуючаму доблеснай Чырвонай Арміі, і ў Вашай асобе—яе генералам, камандзірам і байцам, усяму гераічнаму совецкаму народу.

Мы ўпэўнены, што недалёка той дзень, калі будуць ушчэнт разгромлены фашысцкія орды і сонца свабоднага жыцця ўзыйдзе над зямлёю.

Час вызвалення заняволеных нямецкімі тыранамі славянскіх краін і народаў, час вызвалення Еўропы, якая стогне пад фашысцкім ігам,—не за гарамі.

Гэту ўпэўненасць славянскія народы чэрпаюць у гераічнай стойкасці і згуртаванасці кіруемага Вамі совецкага народа, у геніяльнай сталінскай стратэгіі Чырвонай Арміі, майстэрстве яе генералаў, воінскай доблесці яе афіцэраў і байцоў, іх бязмежнай адданасці справе ўсяго свабодалюбівага чалавецтва. Гэта ўпэўненасць ўмацоўваецца ў кожным з нас непарушным баявым садружаствам СССР, Вялікабрытаніі і ЗША, магутным вызваленчым рухам прыгнечаных гітлерызмам народаў Еўропы.

Натхнёныя Вашым першамайскім загадам, мы звярачваемся да ўсіх брацкіх славянскіх народаў з гістарычнымі словамі Вашага загада: «Блізіцца час, калі Чырвоная Армія сумесна з арміямі нашых саюзнікаў зломіць хрыбет фашысцкаму зверу».

Гераічная барацьба рускіх, украінскіх і беларускіх партызан, народна - вызваленчай партызанскай арміі Югаславіі, патрыётаў Польшчы і Чэхаславакіі паказвае, якія велізарныя сілы знаходзяцца ў народных масах, як вялікая іх рашучасць да канца, да поўнай перамогі змагацца за сваю чэсць, свабоду і незалежнасць.

Няхай-жа яшчэ вышэй узнімецца сцяг вызваленчай барацьбы ўсіх славянскіх народаў супроць нямецка-італа-венгерскіх і румынскіх акупантаў! Будзем бязлітасна знішчаць фашысцкага звера, пашыраць і ўмацоўваць магутны партызанскі рух, каб народная вызваленчая вайна злілася з ударамі войск магутнага баявога саюза СССР, Англіі і ЗША ў адзіны агульны ўдар і прынесла-б пагібель гітлерызму!

Суровыя выпрабаванні выпалі на лёс славянскіх народаў. Нечалавечыя пакуты рабства, голаду, жабрацтва цярпяць яны пад ігам фашысцкіх гвалтаўнікоў і забойцаў. Смерць і разбурэнне прынеслі ім гітлераўскія звяры. Але ў гэту цяжкую часіну яшчэ больш умацавалася баявое адзінства славянскіх народаў, асвячонае крывёю іх лепшых сыноў і дачок, замацаванае самаадданай барацьбой славянскіх патрыётаў супроць фашысцкіх прыгнятальнікаў. Перад тварам мільёнаў нявінных ахвяр фашызма славянскія народы клянуцца мацаваць і шанаваць дружбу славян, мацаваць іх баявое адзінства. Ніколі не ўдасца забойцы Гітлеру і яго агентам разбурыць славянскую салідарнасць, разарваць брацкія сувязі, якія еднаюць славян усяго свету. Не шкадуючы ні сваіх сіл, ні жыцця, славяне змагаліся, змагаюцца і будуць змагацца да поўнай перамогі над гітлераўскай Германіяй і яе прыхваснямі.

Дарагі Іосіф Вісарыёнавіч! Ад імя ўсіх славянскіх народаў шчыра і горача жадаем Вам сіл і здароўя і выказваем цвёрдую ўпэўненасць у тым, што кіруемая Вамі Чырвоная Армія, совецкі народ атрымаюць бліскучую перамогу ў надыходзячых бітвах і гэтым самым упішуць бліскучую старонку ў гісторыю барацьбы чалавецтва супроць нацысцкіх, фашысцкіх ордаў.

Удзельнікі мітынга з вялікай цеплынёй прымаюць прывітанне прэм'ер - міністру Вялікабрытаніі Уінстону Чэрчылю і прэзідэнту Злучаных Штатаў Амерыкі Франкліну Рузвельту.

У адрас трэцяга Ўсеславянскага мітынга паступілі шматлікія прывітанні: ад партызан Магілёўскай вобласці, ад групы партызанскіх атрадаў Палесся і Віцебскай вобласці, ад партызан і партызанак атрадаў імені Багдана Хмельніцкага, Усціма Кармелюка і Клімента Варашылава, ад камандуючага партызанскай народна-вызваленчай арміі Югаславіі Тіто і іншыя.

Трэці Ўсеславянскі мітынг з'явіўся магутнай дэманстрацыяй непарушнага адзінства славянскіх народаў, іх непахіснай волі да барацьбы за сваю незалежнасць, брацкіх пачуццяў да вялікага рускага народа і яго гераічнай Чырвонай Арміі, дэманстрацыяй цвёрдай рашучасці давесці справу ўсенароднай вызваленчай барацьбы супроць гітлерызма да пераможнага канца.

Мітынг трансліраваўся па радыё.

ТРЭЦІ ЎСЕСЛАВЯНСКІ МІТЫНГ У МАСКВЕ

ДА ПОМСТЫ, БРАТЫ СЛАВЯНЕ!

Прамова Якуба КОЛАСА*

НАРОДНЫ ПАЭТ БЕЛАРУСІ, АКАДЭМІК

Без малага два годы лютуюць нямецкія грабежнікі на беларускай зямлі. Дорага абыйшліся нямецкім акупантам спробы прыдушыць да зямлі свабодалюбівы беларускі народ. За час вайны народныя мсціўцы Беларусі знішчылі больш 150.000 нямецкіх салдат і афіцэраў.

Дзе-б ні знаходзіўся беларус—на фронце, у партызанскім атрадзе, у тылу,—ён усюды пылае адным жаданнем: знішчыць ашалелае фашысцкае звяр'ё, пазбавіць ад гэтай напасці родную Беларусь. У імя гэтай узвышанай і пачэснай мэты самааддана змагаецца і доблесна працуе беларускі народ.

Як і падабае вялікаму і свабодалюбіваму славянскаму народу, беларусы самааддана змагаюцца за сваю свабоду і незалежнасць, за сваю нацыянальную цэласнасць і чэсць. Яны не спыняць гэтай барацьбы, пакуль усе да аднаго акупанты не будуць выгнаны з яго свяшчэннай зямлі.

Браты беларусы!

Наступіла вясна. Хай удыхнуе яна ў сэрцы новыя сілы, яшчэ вышэй узніме ваш дух непахіснай волі да барацьбы! Хай уся наша зямля—ад Белавежскай пушчы да Прыдняпроўя, ад Брэста да Гомеля, ад Беластока да вазёрнай Віцеб-

шчыны—запылае пад нагамі ворага! Да помсты, браты славяне! Да бязлітаснай і нязгаснай помсты! Няхай гітлераўская каты захлынуцца ў сваёй уласнай крыві! **(Апладысменты).**

УДАР ПА ВОРАГУ З ФРОНТА ДАПОЎНІМ ПАРТЫЗАНСКІМІ ЎДАРАМІ З ТЫЛА

Прамова Васіля КАЗЛОВА

ГЕРОЙ СОВЕЦКАГА САЮЗА, КАМАНДЗІР ГРУПЫ БЕЛАРУСКІХ ПАРТЫЗАНСКІХ АТРАДАЎ

За час вайны партызаны Беларусі ў жорсткіх баях знішчылі многа дзесяткаў тысяч нямецкіх салдат і афіцэраў, у тым ліку 13 генералаў, пусцілі пад адкос некалькі сот воінскіх эшалонаў, узарвалі на чыгунках і шасэйных дарогах больш 900 мастоў, збілі і знішчылі на аэрадромах 205 самалётаў, падбілі і спалілі 259 танкаў, захапілі і знішчылі 19 штабоў воінскіх часцей і падраздзяленняў.

У жорсткай свяшчэннай барацьбе выраслі і загартаваліся многія тысячы бясстрашных народных мсціўцаў. 1.286 партызан Беларусі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі Совецкага Саюза. Беларускі народ жыве адной думкай, адным жаданнем—помсціць ворагу, знішчаць яго ўсцяж і ўсюды, удзень і ўночы.

Браты славяне!

Чырвоная Армія граміць гітлераўцаў на велізарным совецка-германскім фронце. Нашы саюзнікі б'юць ненавіснага ворага ў Афрыцы, бамбяць ваенныя і прамысловыя аб'екты праціўніка, прадвяшчаючы адкрыццё другога фронта ў Еўропе.

Мы, партызаны, павінны дапоўніць гэтыя ўдары па ворагу моцнымі ўдарамі з тыла. Будзем біць і граміць азвярэлыя полчышчы ворага да канчатковага іх разгрому, да поўнага вызвалення ўсіх славянскіх земляў ад фашысцкіх крывавых разбойнікаў. **(Апладысменты).**

*) Прамовы друкуюцца па скарочанай стэнаграме.

НА ЗАГАД ТАВАРЫША СТАЛІНА АДКАЖАМ НОВЫМІ ЎДАРАМІ ПА НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІХ АКУПАНТАХ!

МЫ СЛУХАЛІ ЗАГАД ПРАВАДЫРА

З вялікім уздымам сустрэлі першамайскі загад таварыша Сталіна працоўныя Палескай вобласці. Партызаны слухалі загад таварыша Сталіна па радыё і расказалі насельніцтву. У партызанскіх атрадах і ў многіх вёсках вобласці праведзены мітынгі.

Загад таварыша Сталіна надрукаван на старонках абласной газеты «Большэвік Палесся», а таксама ў Н-скай раённай газеце. Газеты ўжо дастаўлены ў Мозыр, Калінкавічы і амаль ва ўсе раёны вобласці.

Агітатары з ліку партызанскага актыва праводзяць калектыўныя чыткі загада сярод насельніцтва. Нягледзячы на крывавы фашысцкі тэрор, нам удалося правесці сярод насельніцтва належную палітычна-масавую работу.

Партызаны адказваюць на загад таварыша Сталіна баявымі справамі, яны наносяць новыя ўдары па нямецка-фашысцкіх акупантах. На адным невялікім участку чыгункі за нязначны час пушчана пад адкос 15 варожых эшалонаў. Знішчана 16 паравозаў, 269 вагонаў, разбурана 125 кіламетраў чыгункі. Пры крушэннях знішчаны 592 немцы.

Б.,
камандзір партызанскага атрада.

ПАЛЕСКАЯ ВОБЛАСЦЬ.

Першамайскія сходы

Нягледзячы на люты фашысцкі тэрор, у многіх вёсках Баранавіцкай вобласці праведзены першамайскія сходы насельніцтва. З вялікім уздымам удзельнікі сходаў паслалі першамайскія прывітанні таварышу Сталіну. Насельніцтва паклялося яшчэ больш дапамагаць партызанам граміць нямецка-фашысцкіх акупантаў, вызваляць родную зямлю ад фашысцкага іга.

С.,
камандзір партызанскага атрада.

БАРАНАВІЦКАЯ ВОБЛАСЦЬ.

Мост узляцеў у паветра

Немцы вельмі пільна ахоўвалі чыгуначны мост праз раку Д. З трох дзотаў яны прастрэльвалі ўсе падыходы.

Партызаны ўсё-ж узарвалі мост. Блакіраваўшы нямецкі гарнізон, народныя мсціўцы штурмам авалодалі дзотамі. Усе гітлераўцы былі знішчаны, а мост узляцеў у паветра. Рух паяздоў на гэтай чыгунцы спынены.

МІНСКАЯ ВОБЛАСЦЬ.

(Наш кар.).

Ляцяць пад адкос варожыя паязды

На першамайскі загад таварыша Сталіна партызаны Беларусі адказваюць новымі ўдарамі па камунікацыях ворага.

Група партызан з атрада «Полымя» ў дзень Першага мая ўзарвала воінскі эшалон ворага. Другая група, з атрада «Варашылавец», уноч на 1 мая пусціла пад адкос нямецкі эшалон з жывой сілай і тэхнікай. Разбіты два паравозы, 4 класныя вагоны з афіцэрамі і 15 вагонаў з ваеннай тэхнікай і ўзбраеннем.

* * *

У раёне буйнай вузлавой станцыі партызаны аднаго атрада падарвалі два эшалоны ворага з жывой сілай і тэхнікай. На самой станцыі былі ўзарваны два пад'ёмнікі. У часе нападу на станцыю да партызан перайшло 11 паліцэйскіх, а 4 паліцэйскія ўзяты ў палон. На шасэйнай дарозе партызаны падарвалі грузавыя аўтамашыны і забілі 50 нямецкіх салдат і афіцэраў.

МІНСКАЯ ВОБЛАСЦЬ.

* * *

Партызаны напалі на нямецкую камендатуру ў вёсцы Б., якая ахоўвала мост на шасэ. Камендатура спалена. Забіты 2 афіцэры, 8 салдат і 1 паліцэйскі.

ГОМЕЛЬСКАЯ ВОБЛАСЦЬ.

На шасэ Мінск—Слуцк удзень 1 мая група партызан зрабіла засаду. Знішчаны 3 грузавыя аўтамашыны, забіта 12 салдат. Афіцэр і ефрэйтар узяты ў палон. Захоплена 12 вінтовак, аўтамат і пісталет.

Партызаны гэтага-ж атрада за красавік узарвалі 7 эшалонаў ворага. У часе крушэнняў было знішчана 47 вагонаў з тэхнікай і боепрыпасамі. 27 красавіка на адным з участкаў чыгункі партызаны знішчылі ахову і аўтаматным агнём абстралялі два воінскія эшалоны, якія ішлі на фронт. Забіта каля 100 нямецкіх салдат і афіцэраў.

* * *

На скрыжаванні дарог група партызан аднаго атрада зрабіла засаду. Партызаны забілі нямецкага афіцэра і 14 салдат.

МАГІЛЁЎСКАЯ ВОБЛАСЦЬ.

* * *

Група партызан узарвала воінскі эшалон ворага. Разбіта 7 вагонаў з грузамі. 27 красавіка гэтая-ж група разбурыла чыгуначнае палатно на працягу 7 кіламетраў.

Другая група партызан узарвала эшалон з боепрыпасамі. Разбіта 8 вагонаў. За 4 дні партызаны разбурылі чыгуначнае палатно працягам 9 кіламетраў.

ПАЛЕСКАЯ ВОБЛАСЦЬ.

Баявы рахунак віцебскіх партызан

Народныя мсціўцы атрада імені Фрунзе падагулілі вынікі баявой дзейнасці за год. Вось некаторыя лічбы нястомнай барацьбы партызан з нямецкімі захопнікамі: узарвана на шасэ 73 масты, знішчана 96 гарнізонаў ворага, разагнаны 2 раённыя і 11 сельскіх упраў і 38 камендатур, знішчана 9 харчовых складаў, разбіта і спалена 9 паштова-тэлеграфных станцый, забрана ў ворага 46 фурманак з рознымі ваеннымі грузамі.

За гэты час у баях было забіта 1.517 і ў часе крушэння паяздоў 985 гітлераўцаў, паранена 6.338 і ўзята ў палон 940.

Партызанамі знішчана многа ваеннай тэхнікі ворага. Частка зброі захоплена партызанамі, у тым ліку: вінтовак—128, аўтаматаў—2, ручных кулямётаў — 20, мінамётаў—19, патронаў — 92.150, пісталетаў—7.

У часе налётаў варожай авіяцыі на размяшчэнне партызан было збіта 9 нямецкіх самалётаў.

ВІЦЕБСКАЯ ВОБЛАСЦЬ.

(Наш кар.).

Малюнкі з жыцця і быту партызанскіх атрадаў

Мастак-партызан Леанід Б. у сотнях малюнкаў адлюстраваў розныя характэрныя моманты з баявога жыцця і быту партызанскіх атрадаў Мінскай вобласці.

...У лесе выстраілася група партызан. Стаяць нерухома, прымкнуўшы да пляча ружжо. Перад строем у прысутнасці камісара тав. С. баец урачыста гаворыць словы партызанскай прысягі.

Малюнкі паказваюць партызан у засадзе, на будаўніцтве зямлянкі, унутраны выгляд зямлянкі, штаб атрада і г. д.

На малюнках велічынёй з паштовую картку адлюстраваны вобразы мужных беларускіх партызан.

З твораў Леаніда Б. арганізавана невялікая выстаўка.

У ІМЯ ВЫЗВАЛЕННЯ І ШЧАСЦЯ РАДЗІМЫ

(З ДЗЁННІКА ПАРТЫЗАНА ТАВАРЫША ГРЫГОРЫЯ)

4 красавіка.

Сёння ў мяне юбілейны дзень: я забіў двухсотага немца.

Мне ўспомнілася, як забіў я першага немца. Гэта быў гестапавец — звер, садыст і забойца. Арыштаваны, я сядзеў перад ім на допыце. Яму ўжо было вядома, што пісарам валаснрй управы я працаваў па заданню падпольнай большэвіцкай арганізацыі. Але больш ён нічога не ведаў. Ён толькі здагадваўся, што я быў знаёмы з адным настаўнікам, які меў радыёпрыёмнік, што мне вядомы прычыны смерці кулака і правакатара Глыбоўскага і што ўзарваны мост праз раку ў нашай мясцовасці — справа маіх рук. Немец, шэльма, не памыляўся і дамагаўся ад мяне прызнанняў. Ён біў мяне на пятнаццаці допытах, вырываў з барады валасы абцугамі, прымушаў хадзіць босымі нагамі па бітаму шклу і заўсёды бялеў і калаціўся ад злосці, калі бачыў, што ўсё гэта яму не дапамагае.

У пакой увялі маладога палоннага чырвонаармейца. Ён быў без шапкі і босы. На ягоных худых плячах вісела простая чырвонаармейская гімнасцёрка. Было відаць, што ён насіў яе з чэсцю, як сцяг.

— Я даю вам апошнюю магчымасць прызнацца, — звярнуўся да яго гестапавец, — што вы арганізавалі пабег групы совецкіх салдат з канцэнтрацыйнага лагера, і назваць вашых саўдзельнікаў.

Чырвонаармеец маўчаў, кінуўшы ў бок немца пагардлівы позірк. Тады гестапавец загадаў свайму памочніку адчыніць дзверы. У пакой уварвалася зграя лютых бандытаў — гестапаўцаў, і яны закатавалі чырвонаармейца. Немагчыма было глядзець на страшэнную расправу. Але вышэй за ўсё была мая нянавісць да ворага. Я зрабіў выгляд, быццам перапалохаўся да смерці, і гэта спадабалася гестапаўцу. Ён загадаў усім выйсці. Гэтае мне і патрэбна было. Я схапіў пісталет, пакладзены немцам на стол, і з усяго размаху ўдарыў гестапаўца па галаве, а затым праз вакно ўцёк з камендатуры.

5 красавіка.

Раніцай я прывёў у атрад нямецкага каменданта мястэчка Н., за якім хадзіў з трыма нашымі хлопцамі.

Каменданта дапытвалі. Гэта было агіднае відовішча. Яры эсэсавец, фашыст, ён поўзаў па падлозе на каленях, просячы літасці. Подлы і труслівы звер, ён і памерці па-чалавечы не можа!

...Маці мая! Я ўспомніў цябе і сёння, як успамінаю кожны дзень. Дзе ты, мая родная? Сёння я іду на «жалезку», як гавораць нашы партызаны. Калі мне і сёння ўдасца ўзарваць нямецкі эшалон, — гэта будзе дваццаты па ліку. Будзе магутны выбух, і полымя яго прарэжа начную цемру. Пачуй гэты выбух, мая матуля! Яго я прысвячаю табе. У імя твайго вызвалення і шчасця я ўзрываю варожыя цягнікі.

6 красавіка.

Некалькі дзён назад у атрад з'явіўся сярэдніх год мужчына, які сказаў, што ён паліцэйскі, але парваў сувязь з немцамі. Пры ім, для пераканаўчасці, быў нямецкі аўтамат. Але паводзіны гэтага чалавека мне паказаліся падазронымі.

Невядомы аказаўся агентам гестапо. Пасля вучобы ў шпіёнскай школе ў Мінску немцы накіравалі яго ў атрад.

Сёння я застрэліў гэтага гада. Я выканаў прыгавор народа над агідным здраднікам.

7 красавіка.

Пасля бою мы вярталіся ў лагер. Навакол разлягласа зямля, родная, беларуская. Ужо не было снегу, зямля прасыхала, парылася, налівалася жыватворчымі сокамі. І, здавалася, зямля клікала нас на бойку, жорсткую і смяртэльную, з нямецкімі акупантамі.

Заява Намесніка Народнага Камісара Замежных Спраў тав. А. Я. Вышынскага прадстаўнікам англа-амерыканскага друку ў Маскве 6 мая г. г.

З прычыны запытанняў, якія паступілі з боку некаторых прадстаўнікоў англа-амерыканскай прэсы па поваду совецка-польскіх адносін, я, па даручэнню Народнага Камісарыята Замежных Спраў, лічу неабходным азнаёміць Вас з некаторымі фактамі і момантамі, якія адносяцца да гэтага пытання.

Гэта ў сучасны момант тым больш неабходна, што цяперашні Польскі Урад, пад уплывам прагітлераўскіх элементаў у ім і ў польскім друку, выклікаў вядомае рашэнне Совецкага Урада парваць адносіны з Польскім Урадам, а польскія афіцыйныя асобы, польскі друк і польскае радыё прадаўжаюць распаўсюджваць шматлікія хлуслівыя заявы па пытанню аб совецка-польскіх адносінах. Пры гэтым яны паўсюды карыстаюцца неасведамлёнасцю шырокіх грамадскіх колаў аб сапраўдных фактах у галіне гэтых адносін.

1. Аб польскіх воінскіх часцях, якія фарміраваліся ў СССР. —Услед за заключэннем 30 ліпеня 1941 г. польска-совецкага пагаднення было прыступлена да фарміравання на тэрыторыі Совецкага Саюза польскай арміі ў адпаведнасці з заключаным паміж совецкім і польскім камандаваннем ваенным пагадненнем ад 14 жніўня таго-ж года. Тады-ж па дагаворанасці паміж совецкім і польскім камандаваннем агульная колькасць польскай арміі была вызначана ў 30 тыс. чалавек, прычым у адпаведнасці з прапановай генерала Андэрса было прызнана таксама мэтазгодным, па меры таго як тая ці іншая дывізія будзе гатова, неадкладна накіроўваць яе на совецка-германскі фронт.

Совецкія ваенныя ўлады, па ўказанню Совецкага Урада, усімі мерамі садзейнічаючы польскаму камандаванню ў найбольш хуткім вырашэнні ўсіх пытанняў, звязаных з паскораным фарміраваннем польскіх часцей, поўнасцю прыраўналі забеспячэнне польскай арміі да забеспячэння часцей Чырвонай Арміі, якія знаходзяцца на фарміраванні. Для фінансавання мерапрыемстваў, звязаных з фарміраваннем і ўтрыманнем польскай арміі, Совецкім Урадам была прадастаўлена Польскаму Ураду беспроцантная пазыка ў суме 65 мільёнаў рублёў, якая ў далейшым, пасля 1 студзеня 1942 г., была павялічана да 300 мільёнаў рублёў. Апрача гэтых сум, вызначаных Совецкім Урадам, было выдана больш чым 15 мільёнаў рублёў беззваротнай дапамогі афіцэрскаму саставу польскіх воінскіх часцей, якія фарміраваліся.

Патрэбна адзначыць, што нягледзячы на першапачаткова ўстаноўленую колькасць польскай арміі ў 30 тыс. чалавек, на 25 кастрычніка 1941 г. польская армія ўжо налічвала 41.561 чалавек, з іх 2.630 афіцэраў. Совецкі Урад добразычліва аднёсся да прапановы Польскага Урада, зробленай у снежні 1941 г. генералам Сікорскім, аб далейшым пашырэнні кантынгента польскай арміі да 96 тыс. чалавек. У выніку гэтага рашэння польская армія разгортвалася ў саставе 6 дывізій і, апрача таго, першапачаткова вызначаны састаў афіцэрскай школы, запасных часцей і часцей узмацнення арміі ў 3 тыс. чалавек было вырашана павялічыць да 30 тыс. чалавек. Уся армія, у адпаведнасці з пажаданнем Польскага Урада, была пераведзена ў паўднёвыя раёны СССР,—што дыктавалася, галоўным чынам, кліматычнымі ўмовамі,—дзе было разгорнута будаўніцтва лагераў і размешчаны штабы, ваенныя школы, санітарныя ўстановы і г. д.

Нягледзячы на цяжкія ўмовы ваеннага часу, у лютым 1942 года польская армія разгарнулася ўжо ў саставе вызначаных дывізій і налічвала 73.415 чал. Аднак, наперакор неаднаразовым запэўненням польскага камандавання аб рашучасці магчыма хутчэй увесці ў дзеянне свае часці, фактычны тэрмін выступлення гэтых часцей на фронт нязменна адкладваўся. У пачатку фарміравання польскай арміі тэрмін яе гатоўнасці быў вызначаны 1 кастрычніка 1941 г., прычым польскае камандаванне заяўляла, што яно лічыць мэтазгодным накіроўваць на фронт асобныя свае дывізіі па меры таго, як будзе заканчвацца іх фарміраванне. Хоць падрыхтоўка асобных часцей і спазнялася, тым не менш, калі не 1 кастрычніка, то некалькі пазней, была поўная магчымасць выканаць гэты намер. Між тым, ён не быў выкананы і польскае камандаванне нават не паставіла ні разу пытанне аб накіраванні сфарміраваных польскіх дывізій на совецка-германскі фронт. Совецкі Урад не лічыў магчымым тарапіць польскае камандаванне з гэтай справай, але ўсё-ж праз 5 месяцаў пасля пачатку фарміравання польскіх часцей, а менавіта ў лютым 1942 г., Совецкі Урад пацікавіўся, калі польскія часці пачнуць ваяваць супроць гітлераўцаў. Пры гэтым была названа 5-я дывізія, якая ўжо закончыла сваю падрыхтоўку. Ставячы гэта пытанне, Совецкі Урад зыходзіў, перш за ўсё, з прамых і ясных палажэнняў совецка-польскага ваеннага пагаднення 14 жніўня 1941 г., у пункце 7 якога гаварылася: «Польскія армейскія часці будуць рушаны на фронт па дасягненню поўнай баявой гатоўнасці. Яны будуць выступаць, як правіла, злучэннямі не менш дывізіі і будуць скарыстаны ў адпаведнасці з аператыўнымі планамі Вярхоўнага Камандавання СССР».

Нягледзячы на такое катэгарычнае ўказанне ваеннага пагаднення, генерал Андэрс ад імя Польскага Урада ў далейшым заявіў, што ён лічыць непажаданым уводзіць у бой асобныя дывізіі, хоць на другіх фронтах палякі змагаліся нават брыгадамі. Генерал Андэрс даў абяцанне, што ўся польская армія будзе гатова прыняць удзел у баявых дзеяннях з немцамі к 1 чэрвеня 1942 г. Вядома, што ні 1 чэрвеня, ні значна пазней польскае камандаванне і Польскі Урад гатоўнасці накіраваць польскую армію для баявых дзеянняў на совецка-германскі фронт не праявіў. Больш таго, Польскі Урад і фармальна адмовіўся ад накіравання сваіх часцей на совецка-германскі фронт, з матывіроўкай, што «выкарыстанне асобных дывізій нічога не дасць» і што «магчымая баявая падрыхтоўка адной дывізіі не апраўдае нашых надзей». (Тэлеграма генерала Сікорскага ад 7 лютага 1942 г.).

Між тым, недапастаўка ў СССР харчавання з прычыны ўзнікнення вайны на Ціхім акіяне прывяла да неабходнасці скараціць колькасць пайкоў, якія адпускаліся неваюючым вайсковым часцям, у інтарэсах забеспячэння снабжэння ваюючых войск. Паколькі польскае камандаванне не праявіла ніякага жадання накіраваць хоць якія-небудзь польскія воінскія часці на совецка-германскі фронт і прадаўжала трымаць іх у глыбокім тылу, Совецкі Урад, натуральна, вымушан быў разглядаць гэтыя часці як неваюючыя войскі, з прычыны чаго на іх і было распаўсюджана рашэнне аб скарачэнні харчовых пайкоў для неваюючых вайсковых часцей.

У сілу гэтага, Совецкім Урадам было прынята рашэнне з 1 красавіка 1942 г. скараціць колькасць харчовых пайкоў да 44 тыс. і дазволіць, у адпаведнасці з жаданнем Польскага Урада, эвакуацыю ў Іран польскіх часцей звыш 44 тысяч, якія засталіся ў Совецкім Саюзе. Гэта эвакуацыя была праведзена ў сакавіку 1942 г., калі з СССР выехала 31.488 чалавек ваеннаслужачых. Разам з імі было дазволена выехаць і 12.455 чал. членаў сем'яў польскіх ваеннаслужачых.

Адмаўляючыся вывесці сваю армію на совецка-германскі фронт, Польскі Урад у той-жа час дамагаўся згоды Совецкага Урада на правядзенне на тэрыторыі СССР дадатковага набору ў польскую армію. Адначасова з прапановай аб дадатковым наборы, Польскі Урад звярнуўся да Совецкага Урада з нотай, у якой гаварыў аб такім выкарыстанні польскіх воінскіх часцей, якое азначала нішто іншае, як адмаўленне ад іх выкарыстання на совецка-германскім фронце. У адказ на гэту ноту (ад 10 чэрвеня 1942 г.) Совецкі Урад давёў да ведама Польскага Урада, што, так як, наперакор дагавору паміж СССР і Польшчай, Польскі Урад не лічыць магчымым сфарміраваныя ў СССР польскія часці выкарыстаць на совецка-германскім фронце, Совецкі Урад не можа дазволіць далейшае фарміраванне польскіх часцей у СССР.

Тады было пастаўлена пытанне аб поўнай эвакуацыі польскай арміі з СССР на Бліжні Усход і ў жніўні 1942 г. былі эвакуіраваны дадаткова 44.000 чалавек польскіх ваеннаслужачых.

Такім чынам, пытанне аб удзеле польскіх войск у агульнай з совецкімі войскамі барацьбе супроць гітлераўскай Германіі Польскім Урадам было знята з парадку дня. Польскі Урад вырашыў гэта пытанне адмоўна, наперакор першапачатковым сваім запэўненням, наперакор зробленай у Дэкларацыі 4 снежня 1941 г. урачыстай заяве аб тым, што «войскі Польскай рэспублікі, размешчаныя на тэрыторыі Совецкага Саюза, будуць весці вайну з нямецкімі разбойнікамі плячо ў плячо з совецкімі войскамі».

Перад другой эвакуацыяй камандаванне польскай арміі прасіла аб выездзе разам з часцямі польскай арміі 20—25 тыс. чалавек членаў сем'яў польскіх ваеннаслужачых. Совецкі Урад задаволіў гэту просьбу. Фактычна-ж да 1 верасня 1942 г. ужо было эвакуіравана 25.301 чал. членаў сем'яў польскіх ваеннаслужачых. Усяго, такім чынам, выехала з СССР яшчэ ў 1942 годзе, апрача 75.491 чал. польскіх ваеннаслужачых, 37.756 чал. членаў іх сем'яў.

У апошні час. польскі пасол п. Ромер узбудзіў пытанне аб дадатковым выездзе з СССР 110 чал. членаў сем'яў польскіх ваеннаслужачых, якія не паспелі да моманту эвакуацыі прыбыць на эвакуацыйныя пункты. Совецкі Урад вырашыў гэта пытанне станоўча. Ніякіх іншых прапаноў аб эвакуацыі сем'яў польскіх ваеннаслужачых ні камандаванне польскай арміі, ні польскае пасольства Совецкаму Ураду не рабілі.

Усе сцвярджэнні, нібыта совецкія ўлады перашкаджалі ці перашкаджаюць выезду з СССР польскіх падданых, колькаснасць якіх у сапраўднасці не вялікая, а таксама членаў сямействаў польскіх ваеннаслужачых, якія выехалі з Совецкага Саюза, з'яўляюцца хлуслівымі.

Усё вышэйсказанае сведчыць, што з боку Совецкага Урада былі прыняты ўсе меры, якія забяспечвалі паспяховае фарміраванне і разгортванне польскай арміі на тэрыторыі Совецкага Саюза.

Пагадненне ад 30 ліпеня 1941 г. і Дэкларацыя ад 4 снежня 1941 г. паставілі перад Совецкім Урадам і Польскім Урадам зусім акрэсленую і ясную задачу — аб'еднаць намаганні совецкага і польскага народаў у сумеснай барацьбе супроць гітлераўскіх разбойнікаў і акупантаў, стварыць натхнёную гэтай вялікай ідэяй польскую армію і даць ёй магчымасць плячо ў плячо з Чырвонай Арміяй змагацца за незалежнасць сваёй радзімы.

Совецкі Урад зрабіў усё неабходнае для вырашэння гэтай задачы. Польскі Урад пайшоў па другому шляху. Ён не захацеў вывесці свае дывізіі на совецка-германскі фронт, адмовіўся выкарыстаць супроць немцаў на гэтым фронце польскія войскі плячо ў плячо з совецкімі войскамі, і тым самым ухіліўся ад выканання ўзятых на сябе абавязацельстваў.

У сувязі з пытаннем аб фарміраванні на тэрыторыі СССР польскай арміі, неабходна спыніцца таксама на наступным:

Пасля з'еднання воляю ўкраінскага і беларускага народаў Заходніх абласцей Украіны і Беларусі з Украінскай Совецкай Рэспублікай і Беларускай Совецкай Рэспублікай быў выдан 29 лістапада 1939 г. Указ Прэзідыума Вярхоўнага Совета, у сілу якога, у адпаведнасці з агульнасаюзным заканадаўствам аб грамадзянстве, жыхары гэтых абласцей набылі совецкае грамадзянства. Як я ўжо ўказаў, пасля аднаўлення адносін паміж Совецкім Урадам і Польскім Урадам і заключэння совецка-польскага ваеннага пагаднення ад 14 жніўня 1941 г., Совецкі Урад правёў рад мерапрыемстваў па палёгцы фарміравання на тэрыторыі СССР польскай арміі. Каб садзейнічаць фарміраванню гэтай арміі і забяспечыць яе кадрамі, Совецкі Урад выказаў гатоўнасць, у выглядзе выключэння з Указа ад 29 лістапада 1939 года, разглядаць асоб польскай нацыянальнасці з ліку жыхараў Заходняй Украіны і Заходняй Беларусі як польскіх падданых. Нягледзячы на гэта праяўленне добрай волі і ўступчывасці Совецкага Урада, Польскі Урад адмоўна аднёсся да гэтага акта Совецкага Урада і не задаволіўся ім, зыходзячы са сваіх незаконных прэтэнзій у адносінах тэрыторый Заходняй Украіны і Заходняй Беларусі. Між тым, Польскі Урад яшчэ ў жніўні 1942 г., як я ўжо гаварыў раней, вывеў з СССР свае воінскія часці і тым самым адпала неабходнасць у далейшым фарміраванні польскіх воінскіх часцей на совецкай тэрыторыі. З прычыны указаных вышэй абставін адпала неабходнасць таго выключэння ў адносінах асоб польскай нацыянальнасці, на якое Совецкі Урад выказаў сваю гатоўнасць у снежні 1941 года. Таму Совецкі Урад 16 студзеня 1943 года паведаміў Польскаму Ураду, што зробленую ім раней заяву аб гатоўнасці дапусціць выключэнне з Указа 29 лістапада 1939 г. у адносінах указаных вышэй асоб польскай нацыянальнасці трэба лічыць страціўшай сілу і пытанне аб магчымасці нераспаўсюджання на іх пастаноў совецкага заканадаўства аб грамадзянстве — адпаўшым.

Такія факты, якія праліваюць поўнае святло на абставіны фарміравання на тэрыторыі СССР польскіх воінскіх часцей і выводу гэтых часцей з Совецкага Саюза.

2. Аб мерапрыемствах дапамогі польскім сем'ям, якія эвакуіраваліся з занятых нямецкімі захопнікамі раёнаў. —З самага моманту аднаўлення совецка-польскіх адносін летам 1941 года Совецкі Урад ахвотна ішоў насустрач Польскаму Ураду ў справе арганізацыі дапамогі польскім грамадзянам, якія знаходзяцца на тэрыторыі СССР. У сувязі з гэтым Совецкі Урад дазволіў адкрыць у многіх гарадах Совецкага Саюза прадстаўніцтвы польскага пасольства. Такія прадстаўніцтвы былі адкрыты ў 20 пунктах Совецкага Саюза.

На мясцовых прадстаўнікоў пасольства ўскладаўся абавязак аказваць польскім грамадзянам матэрыяльную дапамогу. Гэта дапамога аказвалася перш за ўсё за лік сродкаў прадастаўленай для гэтай мэты Совецкім Урадам пазыкі ў 100 мільёнаў рублёў, звыш памянёнай ужо мною пазыкі ў 300 мільёнаў рублёў. Гэта дапамога аказвалася таксама за лік сродкаў польскага пасольства і ахвяраванняў з-за граніцы, якія паступілі ў распараджэнне пасольства.

Совецкі Урад палічыў магчымым побач з устанаўленнем у 20 пунктах Совецкага Саюза спецыяльных прадстаўніцтваў пасольства дапусціць таксама назначэнне пасольствам так званых даверапых асоб. Да 1 студзеня 1943 г. Народны Камісарыят Замежных Спраў даў згоду на назначэнне 421 даверанай асобы польскага пасольства, якім мясцовыя органы аказвалі ўсялякую садзейнасць у рабоце.

Такім чынам, польскае пасольства атрымала магчымасць арганізаваць на ўсёй тэрыторыі Совецкага Саюза шырокую сетку сваіх прадстаўнікоў, праз якіх яно магло ажыццяўляць сістэматычную дапамогу нуждаючымся польскім грамадзянам і аказваць свой уплыў у духу совецка-польскага супрацоўніцтва, скарыстоўваючы для гэтага і такія сродкі, як выдаваемая польскім пасольствам пры садзейнасці Народнага Камісарыята Замежных Спраў газета «Польска».

Прадстаўнікам пасольства, як і davеранымbreak

Прадстаўнікам пасольства, як і давераным асобам, былі прадастаўлены Совецкай уладай усе ўмовы для найбольш паспяховага вырашэння пастаўленых перад імі задач.

Совецкі Урад з той-жа мэтай дапамогі польскім грамадзянам ажыццявіў таксама рад вялікіх фінансавых і гаспадарчых мерапрыемстваў, накіраваных на ўзмацненне матэрыяльнай дапамогі безмаёмасным польскім грамадзянам. Совецкім Урадам былі вылучаны спецыяльныя харчовыя фонды для польскіх добрачынных устаноў і быў прадастаўлены ільготны чыгуначны тарыф для грузаў, якія прызначаліся польскім грамадзянам. Пры поўнай садзейнасці совецкіх улад пасольствам было арганізавана 589 добрачынных устаноў (сталовых, дзіцячых дамоў, дзіцячых ясляў, дамоў для інвалідаў і т. д.). Такім чынам, з боку Совецкага Урада былі прыняты ўсе меры для задаволення патрэб польскага насельніцтва, для шырокага і плённага развіцця дзейнасці польскіх устаноў, якія мелі сваёй задачай аказанне польскаму насельніцтву матэрыяльнай дапамогі.

Усімі мерамі садзейнічалі развіццю дзейнасці мясцовых польскіх прадстаўніцтваў і аказвалі гэтым прадстаўніцтвам шырокую дапамогу і мясцовыя совецкія органы—Выканаўчыя Камітэты Саветаў Дэпутатаў Працоўных,—на якія ляглі асноўныя клопаты па ўстройству польскіх грамадзян, па забеспячэнню іх харчаваннем, жыллём, палівам, медыцынскай дапамогай, па ўстройству іх на працу і т. д., што ўяўляла сабой нямалыя цяжкасці з прычыны выключных умоў ваеннага часу. У гэтых умовах польскім прадстаўнікам прадастаўляліся шырокія магчымасці пленнай працы па аказанню матэрыяльнай дапамогі нуждаючымся польскім грамадзянам. На справе, аднак, аказалася, што польскія прадстаўніцтвы на месцах і рад іх супрацоўнікаў і даверапых асоб, замест чэснага выканання свайго доўгу і сваіх абавязкаў у супрацоўніцтве з мясцовымі совецкімі органамі, сталі на шлях варожай СССР разведчай дзейнасці.

Віноўныя ў гэтым асобы былі адданы пад суд, які ўстанавіў, што сваю разведчую работу мясцовыя прадстаўнікі пасольства праводзілі пад прыкрыццём нібыта «добрачыннай» дзейнасці і шырока выкарыстоўваючы нуждаючыхся ў матэрыяльнай дапамозе польскіх грамадзян і што галоўнымі арганізатарамі гэтай варожай Совецкаму Саюзу злачыннай дзейнасці раду польскіх грамадзян былі некаторыя дыпламатычныя супрацоўнікі пасольства, якія заахвочвалі, арганізоўвалі і кіравалі гэтай злачыннай

(Працяг на 4-й старонцы)

Заява Намесніка Народнага Камісара Замежных Спраў тав. А. Я. Вышынскага прадстаўнікам англа-амерыканскага друку ў Маскве 6 мая г. г.

дзейнасцю. Так, былі выкрыты і высланы з СССР б. глава польскай ваеннай місіі генерал Валікоўскі, які іграў адну з важнейшых роляў у насаджэнні і ажыццяўленні ў СССР шпіянажу, першыя сакратары пасольства—Арлет і Залэнскі, які з'яўляўся адначасова прадстаўніком пасольства па Владзівастоку; другія сакратары—Груя (прадстаўнік па Архангельскай вобласці) і Глагоўскі, аташэ пасольства — Роля-Яніцкі, Славікоўскі, Плоскі, Ліцкіндорф, Касцялкоўскі, Хейцман і інш., большасць якіх адначасова выконвалі абавязкі і прадстаўнікоў пасольства ў розных краях і абласцях. Апрача ўказаных вышэй асоб, у злачыннай у адносінах да СССР дзейнасці ўдзельнічалі іншыя прадстаўнікі пасольства і супрацоўнікі прадстаўніцтваў, якія былі прыцягнуты да крымінальнай адказнасці. Частка з іх была выдварана за межы Совецкага Саюза, а частка была аддана пад суд і асуджана да розных тэрмінаў пазбаўлення волі.

Трэба сказаць, што пераважная большасць прыцягнутых да крымінальнай адказнасці прадстаўнікоў і супрацоўнікаў польскага пасольства, апрача разведчай работы, займаліся сістэматычным распаўсюджаннем усякіх паклёпніцкіх, варожых Совецкаму Саюзу чутак і выдумак, разлічаных на дыскрэдытацыю совецкіх парадкаў і маючых мэту ўзбуджэння нездаволенасці і непрыязні польскіх грамадзян да совецкіх людзей. Мелі месца і шматлікія факты ўсхвалення гітлераўцаў памянёнымі польскімі прадстаўнікамі, а таксама злосных выпадаў з іх боку супроць Чырвонай Арміі, распаўсюджанні паражэнчых правакацыйных чутак. Пераважная большасць гэтых асоб, як і іншых з ліку прыцягнутых да крымінальнай адказнасці, на судзе прызналіся ў сваёй злачыннай дзейнасці і далі на судзе паказанні, якія падрабязна характарызуюць як сутнасць, так і метады гэтай дзейнасці.

Неабходна таксама адзначыць выдадзеную пасольствам «Інструкцыю аб кур'ерскай пошце», у якой былі практычныя ўказанні кур'ерам па поваду выканання імі нелегальных функцый, па поваду карыстання спецыяльным шыфрам, умоўленым кодам, умоўнымі паролямі і т. д.

Наколькі неразборлівымі ў сродках і метадах сваёй злачыннай дзейнасці былі некаторыя прадстаўнікі пасольства, можна меркаваць па дакументу, які ўяўляе сабой афіцыйную адносіну за подпісам аташэ пасольства п. Павежа ад 19 лютага 1942 г. на імя даверанага ў гор. Алма-Ата п. Венцэка. У гэтай адносіне гаварылася літаральна наступнае: «У дадатак да нашых папярэдніх размоў паведамляю пану рашэнне пасольства Польскай рэспублікі, якія датычацца Вашай дэлегатуры: 1. Вам даецца права на правядзенне найбольш асцярожным і сакрэтным чынам скупкі каштоўнасцей...»

31 мая 1942 г. Народны Камісарыят Замежных Спраў зрабіў польскаму пасольству папярэджанне па поваду фактаў варожай да СССР шпіёнскай работы некаторых прадстаўнікоў пасольства. Гэтага папярэджання аказалася недастаткова. Разведчая і іншая варожая Совецкаму Саюзу дзейнасць супрацоўнікаў польскага пасольства, нягледзячы на папярэджанне, не спынілася, Тады, 20 ліпеня 1942 г. Народны Камісарыят Замежных Спраў паведаміў пасольству, што інстытут польскіх прадстаўніцтваў, як не апраўдаўшых сябе, падлягае ліквідацыі.

Такія факты, якія адносяцца да пытання аб дапамозе польскім сем'ям, што эвакуіраваліся з занятых нямецкімі захопнікамі раёнаў, і характарызуюць дзейнасць некаторых варожых Совецкаму Саюзу польскіх прадстаўнікоў у СССР.

Прыведзеныя ўжо мною факты могуць служыць адказам, на шматлікія за апошні час хлуслівыя і варожыя ў адносінах Совецкага Саюза выступленні з боку польскіх прадстаўнікоў і польскага афіцыйнага друку. Хлуслівасць і антысовецкая варожасць падобных выступленняў не могуць перашкодзіць сапраўды дружаскім і блізкім совецка-польскім адносінам, у якіх зацікаўлены народы Совецкага Саюза і Польшчы, асабліва перад тварам агульнага ворага — гітлераўскай Германіі.

*

Тав. А. Я. Вышынскі заявіў прадстаўнікам англа-амерыканскага друку, што ён гатовы прадаставіць у іх распараджэнне копіі адносячыхся да пытанняў, выкладзеных у яго заяве,—Памятнай Запіскі Народнага Камісарыята Замежных Спраў, уручанай 28 кастрычніка 1942 г. Польскаму Паверанаму ў справах п. Сакальніцкаму, і ноты Совецкага Ўрада, уручанай 31 кастрычніка 1942 г. Міністру Замежных Спраў Польскай Рэспублікі п. Рачынскаму.

ДЗЕЮЧАЯ АРМІЯ. НА ЗДЫМКУ: Танкі ідуць на фронт.

На фронтах Айчыннай вайны

На працягу 9 мая на Кубані, на паўночны ўсход ад Новарасійска, нашы войскі прадаўжалі весці баі па разбурэнню ўмацаванняў праціўніка. На асобных участках немцы жорсткімі контратакамі спрабавалі вярнуць страчаныя імі пазіцыі. Нашы часці адбілі ўсе атакі праціўніка і нанеслі яму значныя страты.

Наш карабль у Чорным моры патапіў транспарт з войскамі праціўніка.

За мінулы тыдзень з 2 па 8 мая ўключна ў паветраных баях і на аэрадромах праціўніка знішчана і пашкоджана 930 нямецкіх самалётаў. Нашы страты за гэты-ж час—235 самалётаў.

* * *

На Кубані нашы артылерысты падавілі агонь 14 нямецкіх артылерыйскіх і 6 мінамётных батарэй, знішчылі 3 шасціствольныя мінамёты, разбурылі некалькі дзесяткаў дзотаў і бліндажоў.

За апошнія дні байцамі Н-скага злучэння захоплены ў немцаў вялікія трафеі, у тым ліку 39 мінамётаў, 600 вінтовак, 300.000 патронаў, 100 чыгуначных вагонаў і цыстэрнаў, 11 паравозаў і некалькі складаў.

* * *

У Азоўскім моры патоплены 4 катэры і 4 маторныя лодкі праціўніка разам з гітлераўцамі, якія там знаходзіліся.

* * *

У раёне Лісічанска праціўнік, імкнучыся вярнуць заняты совецкімі падраздзяленнямі насялёны пункт, прадпрыняў некалькі контратак. Немцы ўвялі ў бой да 2 палкоў пяхоты, 60 танкаў і значныя сілы авіяцыі. Адбіваючы контратакі і стрымліваючы націск колькасна пераважных сіл ворага, совецкія байцы падбілі і спалілі 25 нямецкіх танкаў і знішчылі да 800 салдат і афіцэраў праціўніка.

* * *

На Заходнім фронце нашы разведчыя атрады знішчылі больш 100 нямецкіх салдат і афіцэраў. На другім участку нашы часці знішчылі да 200 нямецкіх салдат і афіцэраў.

* * *

На поўнач ад Чугуева нашы артылерысты і мінамётчыкі разбілі 5 дзотаў і 3 бліндажы, знішчылі гармату і 4 кулямётныя кропкі праціўніка. Гвардзейцы-мінамётчыкі агнявымі налётамі рассеялі батальён нямецкай пяхоты. Знішчана да 200 варожых салдат і афіцэраў. Камандзір танка лейтэнант Чычулін агнём з кулямёта збіў самалёт праціўніка.

* * *

На поўдзень ад Балаклеі нашы часці артылерыйскім агнём знішчылі да роты гітлераўцаў, самаходную гармату, некалькі аўтамашын з грузамі і падавілі агонь цяжкай артылерыйскай батарэі праціўніка.

* * *

На Волхаўскім фронце наша артылерыя, абстрэльваючы пярэдні край і бліжнія тылы праціўніка, разбурыла 13 дзотаў і бліндажоў, знішчыла 5 гармат, 2 мінамёты і некалькі павозак з грузамі.

На адным участку немцы імкнуліся боем разведаць пярэдні край нашай абароны. Нашы байцы кулямётным і ружэйным агнём знішчылі да 50 гітлераўцаў. Астатнія нямецкія салдаты хутка адступілі.

(З паведамленняў Совінформбюро).

Аб фарміраванні польскай дывізіі імені Тадэуша Касцюшка

Совет Народных Камісараў СССР задаволіў хадайніцтва «Саюза польскіх патрыётаў у СССР» аб фарміраванні на тэрыторыі СССР польскай дывізіі імені Тадэуша Касцюшка для сумеснай з Чырвонай Арміяй барацьбы супроць нямецкіх захопнікаў. Фарміраванне польскай дывізіі ўжо распачата.

Слухай нас, родны беларускі народ!
Слухай нас, родная беларуская зямля!
Гаворыць радыёстанцыя „Совецкая Беларусь" на хвалі 48,15 метра

Такімі словамі і маршам на беларускія тэмы пачынае свае перадачы радыёстанцыя «Совецкая Беларусь».

Браты-беларусы! Рабочыя, сяляне, інтэлігенцыя! Партызаны і партызанкі! Беларусы-франтавікі, беларусы, эвакуіраваныя ў совецкі тыл! Слухайце перадачы радыёстанцыі «Совецкая Беларусь»!

Радыёстанцыя «Совецкая Беларусь» працуе на хвалі 48,15 метра, штодзённа ў наступныя гадзіны:

з 9 г. 00 м. да 10 гадзін;
з 14 г. 20 м. да 15 гадзін;
з 17 г. 00 м. да 18 гадзін;
з 20 г. 10 м. да 21 гадзіны;
з 0 г. 35 м. да 0 г. 54 мінут.

Апошняя перадача, апрача хвалі ў 48,15 метра, ідзе яшчэ і на хвалі ў 37,3 метра.

МІЖНАРОДНАЯ ІНФАРМАЦЫЯ

Бліскучая перамога доблесных англа-амерыканскіх войск у Паўночнай Афрыцы

7 мая войскі саюзнікаў занялі буйнейшую ваенна-марскую базу Бізерту і горад Туніс. Хуткі націск у глыбіню абароны праціўніка зламіў і дэзарганізаваў войскі дзяржаў асі. У выніку прарыву варожых абарончых ліній, які быў зроблены англійскімі і амерыканскімі войскамі, праціўнік не меў магчымасці аказаць колькі-небудзь арганізаванага супраціўлення ні ў раёне Туніса, ні ў раёне Бізерты. Захоплена многа палонных і тэхнікі. Прасоўванне прадаўжаецца.

Авіяцыя саюзнікаў прадаўжала 8 мая наносіць цяжкія канцэнтрыраваныя ўдары па праціўніку. Лёгкія і сярэднія бамбардыроўшчыкі, знішчальнікі-бамбардыроўшчыкі рабілі налёты на скапленні войск праціўніка на дарогах. У выніку налётаў знішчана вялікая колькасць транспартных сродкаў праціўніка і выклікана многа пажараў.

Наступленне прадаўжаецца

Войскі саюзнікаў прадаўжаюць паспяховае прасоўванне на поўначы Туніса. Войскі амерыканскага другога корпуса ачысцілі ад праціўніка горад Ферывіль. Заняты пункт Бір-Мшэрга і Пондзю-Фас. Асноўная маса пацярпеўшых паражэнне італа-германскіх войск у Тунісе адступае да мыса Бон. Як паведамляе штаб узброеных сіл у Паўночнай Афрыцы, саюзнікі занялі порт Ла Гулет, Тэбурбу і Джэдэйду.

На ўсёй працягласці фронта супраціўленне праціўніка поўнасцю дэзарганізавана. Праціўнік кідае вялікую колькасць зброі. За час з 7 мая войскамі саюзнікаў узята па меншай меры 50.000 палонных.

Амерыканскі афіцыйны ваенны прадстаўнік выказаў думку, што войскі дзяржаў асі ў Тунісе павінны цяпер ці здацца, ці аддацца знішчэнню, бо яны страцілі магчымасць эвакуіравацца. Войскі дзяржаў асі, якія адыходзяць да мыса Бон, у хуткім часе пачнуць галадаць і будуць пападаць пад бесперапынныя бамбёжкі. Праціўнік, бадай, не зможа аказаць супраціўленне ў раёне сваіх апошніх пазіцый ля мыса Бон.

Страты італа-германскіх войск за 6 месяцаў

За час з 8 лістапада па 8 мая англійскія, амерыканскія і французскія войскі ўзялі ў палон 64.000 немцаў і італьянцаў. Войскі дзяржаў асі страцілі таксама забітымі і параненымі 42.000 чалавек. За гэты час выведзена са строю 330 нямецкіх і італьянскіх танкаў. Войскамі саюзнікаў захоплена і знішчана 500 гармат і 4.500 аўтамашын.

Туніская кампанія набліжаецца да канца

Па даных штаба саюзнікаў у Паўночнай Афрыцы, лётчыкі саюзнікаў патапілі вялікую колькасць суднаў з італа-нямецкімі войскамі, якія спрабавалі ўцячы.

Апрача захопленых раней 4 нямецкіх генералаў—Краузе, Даравіц, Вебер і Мантэйфель, захоплен у палон нямецкі генерал-маёр Басенге.

Супраціўленне праціўніка поўнасцю дэзарганізавана, варожыя салдаты здаюцца тысячамі. Войскі праціўніка кідаюць на дарогах вялікую колькасць ваеннага снаряжэння.

ВЕСТКІ З СОВЕЦКАЙ РАДЗІМЫ

Вясна ў Сталінградзе

Горад-герой — Сталінград залечвае цяжкія раны, нанесеныя яму нямецка-фашысцкай зграяй. У аднаўленні горада сталінградцам дапамагае ўся краіна. Сюды прыехала група будаўнікоў з Усходняга Казахстана. На руінах Краснаакцябрскага пасёлка выраслі ўжо два першыя дамы. Поўным ходам працуе пякарня. У адной з зямлянак на беразе Волгі адкрыта раённая лазня. Пачатковая школа працуе ў падвале аднаго з разбураных бамбардыроўкай памяшканняў.

На подступах да Сталінграда, там, дзе нядаўна дрыжэла зямля ад грукату танкавых бітваў, сёння трактары аруць палі пад пасеў.

Два новыя мартэны на Ўрале

На адным з прадпрыемстваў Урала датэрмінова пабудавана і ўвайшла ў строй новая мартэнаўская печ. У канцы красавіка гэта печ выдала першую плаўку сталі.

На Кузнецкім ордэна Леніна металургічным камбінаце імені Сталіна датэрмінова закончылі будаўніцтва і здалі ў эксплаатацыю пракатны стан. З 1 мая стан выпускае пракат.

На Нова-Тагільскім металургічным заводзе ў тэрмін, устаноўлены ўрадам, пабудавана і здадзена ў эксплаатацыю новая мартэнаўская печ. З 25 красавіка печ выплаўляе сталь.

У вызваленым горадзе Росаш

Каля 4-х месяцаў мінула з часу вызвалення горада Росаш ад нямецка-фашысцкіх акупантаў. Немцы зрабілі ў горадзе вялікія разбурэнні. Яны спалілі амаль усе школы, бальніцы, паліклініку, тэатр, мноства жыллёвых памяшканняў. Цяпер горад аднаўляецца. Ужо дзейнічаюць 17 сярэдніх і пачатковых школ. Адноўлены вадаправод, электрастанцыя, адкрыты больніца, паліклініка, аптэка. Адрамантаваны ўсе разбураныя масты, рамантуюцца дарогі, пасаджаны дрэвы.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

А1194.